

Budapest

József-körút 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel12 korona.

Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« ezimű jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 49.452/902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: benedekfalvi Dr. Luby Gyula m. v. titkár és ügyész.

Igazgatók: Kubik Béla orsz. képviselő, szigeti Barthos Andor m. k. kereskedelemügyi titkár, Fábán Lajos mérnök, Horváth István mozdony-főszereplő, Vécsey Frigyes m. v. altiszt, Sándor Márkus m. v. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset ellen biztosítva, még pedig:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálbiztosítási segély fizetetik ki. Maga a tag, nevének elhalálása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálbiztosítási segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kitartás« című hetilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj címén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 45. számában kimutatott segélyösszeg 40.000 korona.

Ujabb segély.

3457. Adrigán József máv. rakfelvigyázó Rákospalota a neje halála után 300 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 45. számában kimutatott segélyösszeg 16.676 korona 66 fillér.

Néma csodálkozással nézem a körülöttem hullámzó nagy emberáradatot. Ezer és ezer kéz nyulik előre, ha csak egy darab száraz kenyér is kínálkozik valahol. Egymáson keresztül gázolva, feléje törnek és vad kétségbeesés vesz erőt mindnyájukon, midőn a véletlen szerencse anyyi közül *egynek* kedvezett.

A társadalmi viszonyok mai alakulása rohamosan oda fejlődik, hogy az egyes ember csakis önmagára támaszkodva már alig képes helyt állani abban a nagy harcban, melybe a megélhetési feltételeknek megszerzése belekényszeríti. Még a szükséges pihenésről is számtalanszor le kell mondania, nehogy a pénz után való esztelen verseny kiszakítsa kezéből azt a kis darab száraz kenyeret, melyet görcsösen szorongat benne családja számára. Mert arra sokszor nem is gondolhat, hogy abból neki is jusson annyi, a mennyivel kimerített testi erejét egyensúlyban tarthassa, még kevésbé, hogy azt gyarapítsa.

Abból a kétségbeesett harcból, melyet az emberek a nyomorral naponta vivnek, mi édes keveset látunk; mert ez a szegénységnek dohos oduibán megy végbe, hová egy napsugár is alig téved és melyekbe az emberi szem csak a ritka véletlen folytán pillanthat be.

Előttem is így tárult fel ez az elrettentő kép.

Vézna testü, sápadt, átlátszó bőré, szomorú tekintetű gyermekek állottak előttem, kiket nem kellett csendre csitítani, mert a pusztító betegség csirái már is felszivták belőlük az ép gyermekeknél sajátos gondtalan életkedvet. A kiaszott testü anyának lázban égő réveteg tekintete pedig eléggé mutatta, hogy az ő napjait is már számon tartja a halál.

Ezek láttára megdöbbenve, önkéntelenül kérdeztem magamtól, hogy a Gondviselésnek mi szüksége volt ezen életekre, ha az enyészet munkája mindjárt születésüknél megkezdődött bennük. Mire való volt az öntudat felébredése, ha számukra a legkisebb öröm élvezete is elérhellen vágy marad, míg a mindent nélkülöző fájdalmas tespedés lépten-nyomon rajtuk csüng és szenvedésekbe fojtja ártatlan örömeire áhító lelkeiket?! Vagy talán csak az örökké teremteni vágyó természet szeszélye dolgozik a világon, nem törődve teremtményeinek további sorsával, a többi pedig csak az emberben megnyilvánuló öntudatnak kínos vergődése olyasmis után, a mi nem egyéb a képzelet játékanál?!

Vagy hát akkor hol van itt az igazság magasztos eszméjének megvalósulása, hol van az öntudatos Gondviselés eszményi jósága, mikor egyiknek a földi jólét minden képzelhető kincsét feleslegben ölébe hullatja, míg mások önhibájukon kívül a nyomoruság tövises ösvényén haldokolnak?! Nincs-e minden életre ébredettnek egyszersmind természetadta joga az élethez, illetve az élet szükségleteit fedező és e földön meglevő anyagi kellekekhez?!

Kétségtelenül igen. És épen ebben nyilvánul a Gondviselés legnagyobb bölcsessége és pártatlan igazsága mellett jósága is.

A legparányibb teremtménybe is bele van oltva a létfenntartás ösztöne. A teremtmények hivatásának különfélesége azonban egyformán útját állja mindegyik azon törekvésének, hogy határtalan faji törekvéseivel egyedül érvényesüljön; de meghagyja a módját annak, hogy egymás mellett és ellen egyformán fejlődhessék. Egyiknél a mennyiség pótolja az erőt, másoknál a fokozatos szellemi erő ellensúlyozza a

szaporodás lassúságát, míg a természeti viszonyok örökös változása folytán a már hivatásukat túlélt teremtmények pusztulása észrevétlenül megy végbe a folytatási vágnak csökkenésével.

Ezen törvények épügy érvényesek az emberre, mint minden más lényre. A feltalálható tökéletlenségek nem a természet, hanem a teremtmények hibáiból erednek; de itt sincs erőszakos pusztulásról szó, hanem annak fokozatos elmúlásáról, a mi nem életképes. Miután az embernek a természeti erők legjobbjai, az ész megadatott, ezzel oly védelmi eszközzel rendelkezik, mely kiapadhatlan forrása azon fegyvereknek, melyekkel sikeresen küzdhet más lények bomlasztó munkája ellen.

Míg a többi összes teremtményt a Gondviselés a már készen előtte álló dolgokra utal, az embernek módjában áll, mindazt, a mire szüksége van, tetszése szerint megszerezni, átalakítani, részben vagy egészben kihasználni, esetleg pótolni is, ha adott szellemi képességeit kellően kihasználja. Egyszóval szabad akaratára van bízva minden anyagot, minden természeti erőt a saját hasznára és boldogulására lekötöni. Itt azonban ismét előtérbe lép azon fentemlített törvény, hogy az egyesek ereje csak fokonként és korlátolva érvényesülhet, nehogy a vele született önzés a többiek elől elzárja az utat. Az elérendő cél nagyságához képest az akaraton kívül megfelelő erő is szükséges, vagyis egy ember helyett kettő vagy több. Ezeknek együttes működése által azután lehetséges elérni azt, a mi habár minden egyesnek akarata is, de egymagában nem birt hozzá képességgel.

Tehát nem a sors igazságtalansága szüli az említett mostohaságokat és azok a sötét képek, melyek olykor elénkbe tárulnak, tisztán az emberiség rövidlátásának, sok esetben lelkiismeretlen könnyelműségének a hibái, mert ha a családalapítás gondjától áthatva, az emberek annak fentartási eszközeiről is úgy gondoskodnának, hogy a halál se legyen képes a visszamaradottakat a nyomornak oda vetni, akkor a szegénység nem jelentene egyszersmind nélkülözést, hanem csak szerényebb megélhetést. Ez pedig mindenkinek módjában áll, mert a jövő biztosítása ma oly csekély anyagi megerősítésbe kerül, hogy még a napszámos embernek is lehetővé van téve, ha a számos jótékonyági egyesületek valamelyikének tagjává szegődnek.

Az egyesek gyengeségét egymásra utalja maga a természet, hogy ellentálló képességük nagyobbodjék; az egyesek tehetetlensége valamely hatalmasabb tényező ellen csak utmutatója annak, hogy a kis erőket összegyűjtve, közösen képessé váljanak az ellentállás leküzdésére.

Közös érdek, közös célok kötötték össze az emberiséget és további haladását biztosították. Nagy eszmék megvalósítása, nagy célok elérése hosszú küzdelmekbe kerül, de aki egyszer hozzájuk társult, annak minden igyekezete oda irányuljon, hogy azokat képességéhez mértén terjeszse s ezáltal előbbre segítse. A biztonság érzete senkit se ringasson egy pillanatig sem tétlenségben, mert az egyértelmű a visszamaradással.

Mindezt pedig azért juttatjuk tagjainkhoz, hogy figyelmeztessük arra, miszerint azzal korántsem feleltünk meg kötelezettségeinknek, hogy tagjai vagyunk egyesületünknek, hanem csak akkor fejezzük be hivatásunkat, ha **minden igyekezetünket az egyesületi eszme terjesztésére fordítjuk**, környezetünket felvilágosítani és meggyőzni igyekezünk annak szükséges voltáról és ha a társadalmi jótékonyosság minden zugba annyira behatolt, hogy nem találunk olyanokat, kiknek szüksége lehetne reánk.

Zarándokok a növényvilágban.

Bár a növényeknek sem vasutjuk, sem gőzhajójuk nincsen, azért mégis messze vándorolnak. Magjaikat vagy a szelek szárnyai, vagy a tenger hullámai ragadják messze tájra, vagy pedig az áru-csomagokba kapaszkodva, az utazó népekkel vitetik magukat idegen földre. Így a keletit az olajfa kísérte a gyarmatokba, a görögöt a szőlőtőke, a rómainak a gabona, a beduint a datolya, a cigányt az alma. Ilyen átköltöző volt Amerikának tengerijé és dohánya, Indiának cukornádja és indigója, Mexikónak kaktusza.

E világvándorok közül mi csak egy igénytelen gumós növényről akarunk beszélni, mely arra volt hivatva, hogy Európa éhező népeinek tápot adjon. A cukor és a dohány tudvalevőleg azon hatalmak voltak, melyek a gyarmat-rendszert, gyár-ipart, de egyszersmind a rabszolgakereskedést is megteremtették; ők adták a tőkének és műveltségnek hatalmat a léha, tékozló, nemesség felett, a kézművest gyarmunkássá és proletárrá, alacsonyították le, és a táperő nélküli ételek következtében elterjedtek a görvély, s a csontbetegségek. A paraszt olcsó takarmányt adott marhájának, hogy azt vágómarhának növelje, a gyáros a legolcsóbb élelemmel látta el munkásait és csekély munkabért fizetett; a fejedelmek, kiknek népeik a szűk esztendőkk rossz termései miatt az éhhalálnak néztek elé, segédeszközökről gondoskodtak, hogy az általános baj elejét vegyék.

Az európaiak Mexikóban és Peruban roppant sok és nagy arany- s ezüstbányákat találtak, Indiában drága fűszereket és fényűzési czikkeket, miáltal Európában a nemes fémek értéke nagyon alászállt, s a gazdaság az európai társadalom minden rétegében pangott, süllyedt. Ez általános süllyedésben Peru fensikjától a távoli Európába egy új növény jött, hogy a sinlódó emberiségen segítsen.

Fent a Titicaca-tó körül 12.000 lábnyi fensikon a hegyek s puszták örökös hótól és jégtől volnának

lepve, ha nem az egyenlítő alatt állanának. Ezért zöld mezőket és virágzó réteket, nagy városokat lát az ember kőházakkal és csillogó tornyu templomokkal a nagy, zajgó tó mentében. Itt építik a perui inkák palotáikat, s kormányozzák békében jámbor alattvalóikat, megtanítják a földművelés és iparüzésre, mert nem türik, hogy a tágas birodalomban henyélő koldusok tengődve éljenek.

Délamerikának ezen ősrégi tartományában, hol a napistenhez imádkoznak, terem egy növény, mely mérges bogyókat hoz, de a föld alatt gumós gyümölcsöket, melyeket a nép szorgosan összegyűjt, a napon megszárit, s liszté öröl meg. E növényt úgy hívják: papa, vagy chuna.

Sokáig szolgált a papa növény a peruiaknak, kiktől az antillákhoz, innen Virginiába, tehát Észak-amerikába vándorolt, de itt sem volt megelégedve, távol nyugatra huzódott, a fehér emberek honába, kiknek sorsán nagyot akart lendíteni. Bemutatta magát Columbusnak, s más utazóknak, kik örültek e találkozáson, le is irták ritkaságait, de különben figyelmen kívül hagyták. Ezután az angol kalóz Homkinshez fordult, ki őt Angliába vitte, innen a spanyolok vitték hazájokba e mérges növényt, mely tápdús gumókkal bir, és a batates nevet adták neki.

Aztán az olaszok is érdekesnek találták e növényt, és Tartufolinak nevezvén, fűvészkertjeikbe ültették, mint disznóvényt. Náluk látták meg a németek, kik a hosszú olasz szót kimondani nem tudván, kartoffel-nek rövidítették.

A papa-növény rosszul érezte magát az elszegényedett nép között, s örömet követé a karmelita barátot, ki 1625-ben Toscanába vitte, hol épen oly disznek tekintették, mint Portugáliában. Itt még 1798-ban is ritka volt. Nápolyban egy württembergi vette jobban figyelembe, és a kormány oltalmába ajánlta, mely a burgonya természetét elterjeszté. De itt a tápláló s illatos délnövények honában a burgonyára csak akkor került a sor, midőn az éhség ütött ki, mely miatt Velence Angliából több hajóval hozatott, de midőn a veszély elvonult, megint csak visszatértek a tengerihez és a kedvelt polentához.

A burgonya innen Franciaországba vándorolt, hol 1616 óta a királyi asztalok csemegéje volt, bár Turgot miniszter megkísérlé, hogy a néppel is megbarátkoztassa, de a királyi eledel a falvakban a disznók ételévé alacsonyodott le, a paraszt nem izlette meg. Midőn 1793-ban az éhség kiütött, a francia akadémia jutalmat tűzött ki annak, ki oly olcsó tápanyagot talál fel, mely a gabonát helyettesítse.

Parmentier gyógyszerész vállalkozott, miért a király 50 hold terméketlen földet bocsátott rendelkezésére.

Parmentier burgonyát ültetett. Ime! kikelt, nőtt, s nem sokára violaszínű virágokat hajtott. A király el volt ragadtatva. Az első virágot gomblyukába tűzte, és úgy hajtatott végig Versailles utcáin. Mária Antonia az udvari bálon hajában burgonya-virágokból font füzért viselt, mint a legértékesebbet, melylyel Franciaország birt. És erre a hercegnők, grófnők és palotahölgyek siettek Parmentier keyét megnyerni, hogy jó szóért, vagy jó pénzért burgonya-virágcsokrot kötözzön. Egész Páris Parmentieréről és új kenyérééről beszélt, de leginkább az ő csodálatos virágairól. Hasonló történt Athénben, midőn az első királyné, Amália oldenburgi hercegnő bevonulását tartotta, a legelőbbkelő családok ifju

lányai burgonya virágból kötött csokrot nyújtottak át, mint a legszebbet és legritkábbat, melylyel az ifju királyság bir. Oroszországban 1844-ben nagy jutalmakat osztottak ki azok közt, kik burgonyát termesztettek, mig II. Frigyes Sziléziában, Pommériában és Poroszországban dragonyosaival kényszerítetté a parasztokat a burgonya-termelésre.

»Franciaország hálát ad önnek, szolt a jólelkű XVI. Lajos Parmentierhez, hogy ön a szegények kenyerét feltalálta.« Másképen gondolkozott a francia paraszt, miután a jóakaró uralkodó fáradalmait közönnyel és semmittevéssel viszonzta. A parasztek el sem fogadták a burgonyát, sőt gyermekeiknek is megtiltották, hogy abból egyenek.

De Parmentier eszén nem lehetett tuljárni. Cselt gondolt ki, hogy a makacs parasztokat elámítsa. Trombita-harsogás közt hirdetteté ki, hogy miután burgonyái érőben vannak, és ő fél, hogy a jóüzü gyümölcsöket el találják lopni: nagy büntetést szab mindazokra, kik a drága gyümölcsöt kiássák. Ez segített. A parasztek kíváncsiak lőnek, ellopkodták, meg is ették a burgonyát, és Parmentier nem akarta észrevenni, sőt szívéből örvendett azon, hogy a parasztek végre észre tértek és megkedvelték a burgonyát.

A fáradhatatlan nemeslelkű gyógyszerésznek később Montdidierben szobrot emeltek.

De a burgonya általános elterjedése csak 1817-ben kezdődött, midőn ugyanis megint szük termés volt. S leginkább Rohan herczeg fáradozott elterjesztésében, miért is egy óriás nagyságu burgonyafajt Rohan-burgonyának neveztek el.

Angliába Drake Ferencz tengerész hozott először burgonyát, és Erzsébet királynő lakomáján burgonya-szeleteket talált fel. Gerad londoni fűvész Drake burgonyáit »batata virginiana« névvel nevezé, és mint disz- s nyalánkságra való növényt ajánlta, mely drága fűszerrel elkészítve s cukorral behintve királyi asztalokra való.

Itt is előkelő állást vivott ki tehát a papa-növény, de neki nem az volt a célja, hanem az, hogy mint ősi hazájában itt is a nép tápláléka legyen, és célját el is érte.

Az irlandi Raleigh Walterben találta fel embe-
rét, ki yonghalli kertjében termeszté, és jobbágyainak meghagyta, hogy a burgonyát mezőkön termeszték. De mivel az első ültetés nem a legfényesebb sikert eredményezé, Raleigh Virginiából 1610-ben új magokat hozatott. Őt a királyi család is utánozá, mely 1663-ban komolyan fogott a burgonya-termeléshez. Nem sokára rá a burgonyát mint általános néptáplálékot ismerték, mig Angliában még 1784-ben is csak mint disznóvény s mint nyalánkságnak való gyümölcs termesztetett.

Midőn a papa-növény a »zöld szigeten« széttekintett, meg lehetett elégedve hódításával, mert a népnek több mint négy-ötödrésze kizárólag burgonyával táplálkozott, sőt még a disznókat és tyukokat is avval éteté. De mily másképen volt ez itt Irlandban, mint Peruban, ősi hazájában! Itt a nép sárkunyókban lakott; az ablakok papírral voltak beragasztva; az emberek rongyosan, piszkosan jártak, s az utcákon koldusok leselkedtek az utazókra. A ki jól élt, burgonyát írsvajjal vagy héringgel, vagy legalább megszóva ette. De a héringen inkább csak a szemöket legeltették, miután az a füstös gerendáról egy zsinegen függött alá az asztalig, s az

étkezők a burgonyát a héring farkához érintve, elhitették magukkal, hogy a burgonyát héringgel eszik.

Németországban sok mindenben kellett a burgonyának keresztülmennie, míg a parasztok elismerték előnyeiket. A harminczéves háború alatt egy németalföldi tiszt a cseh főurak kertjeiben ültetgette a burgonyát, példájára más nemesek Bayreuthba vittek. Itt 100 éven át, mint a konyha-kert veteménye, épen oly kis mértékben termesztették, mint nálunk a hagyma és saláta, mignem a kormány arra kényszerítette a parasztokat, hogy tizedeiket lelkészüknek és a kormánynak burgonyában adják át.

Murgthalba regényes módon került. Württembergben bizonyos Rindenschwender murgthali paraszt suhancz mint hetes szolgált, s gyakran megkóstol-gatá az ura kertjébe ültetett burgonyát, és elhatározta, hogy mikor Gaggenauba, szülőföldjére visszatér, burgonyát visz magával. De lelkiismerete furdalta s végre elhatározá, hogy a lopott jószágot nem viszi hazájába. Mily nagy volt öröme, midőn gazdája bér helyett egy zsák burgonyával ereszté el becsületes szolgáját. Emberünk kincsével haza sietett, s otthon a burgonyát oly nagyban termeszté, hogy jelentékeny vagyon szerzett. Örökösei 1803-ban mintegy 300.000 forint értékű vagyonhoz jutottak.

Észak-Németország már régebben ismeré a burgonyát; a Harczhegység a Szászföldön 1640 óta termelik. Azt tartják, hogy egy würeschnitzi paraszt hozta volna Angliából az első burgonyát 1650-ben, mások egy salbi parasztról, ismét mások egy pozerni asszonyról mondják ezt. Annyi bizonyos, hogy az Érczhegységben Beulovitz Sándor főerdész terjeszté el.

Poroszországban és Württembergben a kormánynak kellett közbelépnie, hogy a parasztok burgonyát termeljenek. Mint a többi hercegi kertekben, úgy a berlini választófejedelem kertjében is mint ritkaság s mint disznóvénnyé ápolgatott épen úgy, mint mainapság az ananász és narancs, de már I. Frigyes Vilmos belátta, hogy e növény nem diszkertbe, hanem szántóföldre való. II. Frigyes már tovább ment, ő katonáival kényszerítette a parasztokat, hogy burgonyát termeljenek. De legjobban kényszeríték a makacs parasztokat az 1700—1714-iki hadjárat következményei, melyek beigazolták, hogy mily üdvösek voltak a királyi intézkedések! Midőn 1770-ben nagy éhség pusztított, és Csehországban 180 ezer ember halt meg éhen, s 200 ezren vándoroltak ki Sziléziába, hol csak 100 ezren haltak meg éhen: akkor látták be, mily örütség volt, hogy a burgonya termesztését nem idejekorán kezdték. E nagy éhség idején került hazánkba is, de hogy ki hozta légyen, nem tudhatjuk; elég az hozzá, hogy leginkább felvidékünkön van elterjedve, mert ámbár az Alföld is ismeri, de hála az égnek nem szorol arra, hogy a burgonya helyettesítse a gabonát, azért csak inkább a kertekben művelik. mert a gulyáshoz és paprikáshoz való ott is elég terem.

Ez időtől kezdve rohamosan terjedt. Mecklenburgba egy tiszt hozta Skóciából; Finnországba és Svédhonba már 1760-ban került, még a magas éjszak Rőraasi völgyeibe is elhuzódott, hol azonban csak mogorónyi nagyságot ér el. Oroszországban megjutalmazták a burgonyatermelőt, s azért hamar elterjedt, míg Törökországban úgy szólván csak most kezd terjedni. Keleti-Európán át egész Észak-Ázsiában Kamtschatkáig elterjedt. Perzsiában az angol követ nevére »Malcolm-szilvának« hívják. Chinában az előkelők asztalain nagyban szerepel.

Himalaja völgyeiben, úgy mint Szibériában, Ausztráliában és a Capföldön egyaránt ismeretes.

Meghódította a földet, királyokat, koldusokat egyaránt táplál, éhségben legjobb kiegészítő, miután a gabonában és a burgonyában a rosz termés soha sincs egy időben.

Mint nemzetgazdászati czikkkel a jogászok foglalkoznak véle, mint tápnövénynyel az orvosok, jóllehet a vegyészek ma sem tudják megmondani, hány alkatrész van benne a táperőből, s vajjon okozója-e a görvélynek? A burgonyakérdés tehát egy világkérdés.

Török rendőrség és cenzúra.

A török rendőrség a sötét ottomanbirodalom egyik legsötétebb intézménye. Könyveket irtak róla, de soha érdekesebbet, mint most H. de Gallier párizsi újságíró, aki ezt az ezerfejű hydrát humoros nyilatkozásaiban figyelte meg. A mosolygó francia nevetni akart s a komikumot nem a hivatalos rendőrségnél kereste, bár ott is akad több a kelleténél; nem a rendőrmisztert tanulmányozta, sem a rendőrfőnököt számtalan ügynökével és felügyelőjével, hanem azokat az utolsó londoni divat szerint öltözött, monoklis urakat, akik a konstantinápolyi szalonokban méltóságteljes tartással egymást nyomon kísérik. Megismerni őket nem volt nehéz feladat. Mert alig hogy egy perai társaságban több emberrel beszélt, már karon fogta a francziát egy ilyen előkelő, rendjelekkel borított ur s bizalmas hangon a fülébe sugta:

— Ügy-e bár csak most ismerkedett meg X urral? Legyen tartózkodó, mert ez az ur titkosrendőr.

Másnap pedig X ur ugyanazzal a bizalomteljes sziveséggel figyelmeztette Gallier-t:

— Tegnap láttam Önt X urral beszélni, ne barátkozzék vele: kém!

És ezek a vádak nem minden alap nélkül valók. Mihelyt az idegen Konstantinápoly szent földjére teszi a lábát, máris a kémkedés nyomászató atmoszférája veszi körül. Az oka igen egyszerű. Köztudomású dolog, hogy a magas porta méltóságai és tisztviselői csak papíron kapják fizetésüket. A császári kincstár ugyanis ahelyett, hogy a hónap végén a megfelelő török fontokat utalványozná ki, egyszerűen váltót ad a tisztviselő kezébe, annak ügyességére bízva a papíros értékesítését. Mit csináljon a szegény török? Elmegy a Saraf-hoz (pénzváltó), aki nagyon jól tudja, hogy évekig kell várnia, míg a papírosra irt ígéretet beváltják. Így tehát 50—60 sőt 75 százalékkal is megfizeteti jámbor türelmét. Ám a török hivatalnok, ha nem is töri magát a munka után, mégis szeret jól élni. S így oly kereseti forrásra kell akadnia, amely még a csekély fáradságot is bőven jutalmazza. Ezt a forrást pedig a társaságokban keresi, ahol barátot, ellenséget, idegent egyaránt megfigyel, hogy otthon érdekes tudósításokat irhasson, amelyekért a Yildiz-palotában mindig csengő arannyal fizetnek. S a török élet sajátságos tüneténye, hogy nem is megvetésben, hanem tiszteletben részesítik ezeket a kémeket, akik e foglalkozásukat nem is titkolják, csak gazdájuk nevét hallgatják el, akinek érdekében »dolgoznak!« Így elég jövedelmező volna ez a sajátságos formája

a kenyérkeresetnek, ha nem volnának olyan árulkodók, akik saját kartársaik ellen áskálódnak. Erre nézve mulattató esetet közöl Gallier:

Egy szép napon meglátogatott A. bey akit már hetek óta nem láttam.

— Hol tartózkodott mostanáig? — kérdeztem.

— A börtönben.

— Az ördögbe! . . .

— Igen. Egyik szép napon magához hivatott a rendőrminiszter és ezekkel a szavakkal fogadott: »Ön tegnap este egy perai sörházban volt, ahol M. urral beszélgetett. Mit mondott?« Én nem akartam felelni. Erre a miniszter szóról-szóra elmondja beszélgetésünket. Meghajoltam: Igenis úgy volt. M. urat is elhívták, de mivel olasz, egyszerű megintés után elbocsátotta. Engem azonban újabb keresztkérdésekkel zaklat. A miniszter fenyeget, ígér, kér: valljam be, hogy Muradról beszélünk. Tagadásom daczára a Yildiz-palotába vezetnek, ahol egy szobába bezárnak. Naponta újabb kihallgatás.

— Ha vallomást tesz, mondja Riza pasa, kinevezem követségi titkárnak Londonba. (A. bey a külügyi miniszterium egyik előkelő tisztviselője.)

— Kegyelmes uram — feleltem, ezen állás kedvéért képes vagyok tiszser is hazudni!

Erre Risa pasa nevet, szabadon bocsát és a padisah nevében még husz fontot is nyom a markomba, kártérítésül az elszenvedett vizsgálati fogásáért, amely melleleg mondvá nem is volt kellemetlen. Gyönyörű szoba, a legfinomabb cigaretták, pompás ételek — az igaz, hogy bort nem kaptam. De gondolja csak meg: 20 fontot még a tetejébe, ezért az árért havonta kétszer is börtönbe vettetem magam.

Azonban nem minden kalandnak szokott ily vége lenni. Tanu rá M. pasa fia, aki a török sajtóirodának egyik tagja. Valamelyik kartársa azzal vádolta, hogy a padisah egészségéről egy orosz újságírónak értesítést adott. Éjjel elfogták és a palotába kísérték. Azóta nem látta senki. Apját néhány napra rá Yemenbe száműzték, ami tekintve M. pasa agg korát, körülbelül egyértékű a halálbüntetéssel.

A török sajtóiroda különben elég érdekes egy hivatal. Tagjai oly fiatal muzulmánok, akik a diplomata pályára készülnek és oly »herbert«-ek, akiknek kényelmes mellékkeresetre van szükségük. A munka nem nagyon bántja őket. Vasárnap nincs hivatalos óra, mert ez a nap keresztény ünnep hétfőn szünetelnek, mert vasárnapra következik, pénteken a Szelamlik miatt nincs munka, szombaton szünetelnek, mert ez a zsidók ünnepe, a csütörtök pedig a palotatanácsnak van szentelve. Így tehát csak kedden és szerdán, föltéve hogy e napokra nem esik valami török vagy örmény ünnep, találhatók a sajtóiroda emberei, amikor is az államköltségen szolgáltatott cigarettákat és fekete kávéfogyasztják. Hivatásuk volna tulajdonképpen a külföldi lapokat átnézni s olyanokat, amelyek törökellenes cikkeket tartalmaznak, visszatartani. De a fiatal urak hivatalukat maguk sem veszik komolyan. A tulajdonképeni munkát alantos irtókaira bízzák, akik viszont hivatásuk nagy fontosságától annyira elteltek, hogy a külföldi lapokat kegyetlenül megnyirbálják, a belföldi lapok cikkei pedig annyira szigorúan kezelik, hogy a pusztá szó »reform« elegendő egy lapnak konfiskálására. S mivel ezek az urak az irodalom fölött is öröködnék, képzelhető, mily tréfás félreértésekre szolgáltatnak okot. Erre a kö-

vetkező eset szolgáljon jellemzésül. Egy francia szintársulat Konstantinápolyba érkezvén, Molière »Fösvény«-ét óhajtotta előadni. Telt ház várta az előadást. Egyszerre csak egy komoly ur jelenik meg, aki a darab előadást megtiltja. A megrémült francia színészek a köztársaság követjét, Cambon urat, keresik föl, aki rögtön a Yildiz kioszkba hajt s rövid idő múlva nemcsak az engedélyt hozta, de azonfelül még 4000 frankot kárpótlásul. És tetszik-e tudni, a cenzura miért tiltotta meg a Molière darab előadását? Mert azt gondolta, hogy egy török darabról van szó s hogy a »Fösvény« tulajdonképpen nem más, mint maga a nagy ur, a padisah . . .

Közlemények kertmivelés és mezőgazdaságról.

Mühle Vilmostól Temesvárott.

Tavaszi virágzás.

Virágok kora tavasszal.

A természet ébredésével az ideális ember is virágokat kíván már magának és ha már a szerény hővirágban talál is megnyugvást, mely után még más virágok is kezdenek mutatkozni a természetben, kertjében, hol első sorban óhajtának virágok, még nem mutatkoznak a tavasz szép hirnökei. De a modern virágtenyésztők, melyek közé nem egy szorgos háziasszony is tartozik, már ősszel gondoskodtak részint tavaszi magvak vetéséről, vagy e célra már késő ősszel ültetett virágnövényekről. Hogy a kerttulajdonosoknak kissé segítségükre legyek, felsorolom a legkönnyebben tenyészthető virágfajokat. Ha beáll a szürke ősz éjjeli fagyáival, melyek még az utolsó nyári és őszi virágokat elfagyasztják, a virágkertek valóban szomoruan néznek ki; de ha szorgosak vagyunk, úgy már augusztus—szeptember hónapokban elvetjük a következő magvakat, hogy azok októberig már kis növényekké fejlődve, új virágágyakat készíthetünk és azokat fiatal növényekkel beültethetjük, ami a kertet megint csinosná teszi, akár csak új élet kezdődne a természetben. Augusztus—szeptember hónapokban a következő magvakat vethetjük el:

1. Árvácska, *Viola tricolor*, a legszebb és legkorábbi virágzó, sokféle színben.
2. Nefelejts (*Myosotis alpestris*).
3. Szakállas szegfű (*Dianthus barbatus*).
4. Harangvirág (*Campanula medium*).
5. Otthonocska virág (*Nemophylla insignis*).
6. Sziléna (*Silena pendula*) stb.

Ezen 6 faj pompás tavaszi virágzás elérésére már elegendő. De aki még kevesebbet akar fáradni, nem akar magának először növényeket nevelni és azokat átültetni, az a következő módon járjon el: a virágágyak eltakarítás után október közepe táján ujonnan felásandók és minden ut stb. tisztítandó. Az ujonnan felásott s elkészített virágágyakba vessünk virágmagvakból 2 $\%$ mélységű sorokban igen ritkán és azután a magvakat takarjuk be körülbelül 2 $\%$ -nyire földdel; a sorok az alanti virágok növeése szerint 15—25 $\%$ -nyi távolságban legyenek egymástól és pedig:

1. Kerti erdőmester (*Asperula azurea*), kék.
2. Buzavirág (*Centaurea*), különböző színekben.

3. Szarkaláb (Delphinium), különösen ajánlható tavaszi virág.

4. Szalagvirág (Iberis), fehér és vörös.

5. Kerti bükköny (Lathyrus), minden színben.

6. Kerti mák (Papaver), egész pompás, bájos tavaszi virág.

A legszebbek azonban az árvácskák, nefelejtsek, kerti mák és szarkaláb sok színárnyalatukban.

Van még sok más szép tavaszi virág, de a felsoroltak mégis a legszebbek és legajánlhatóbbak, melyek minden embert elvarázsolnak. Teljesen meg vagyok győződve, hogy minden kerttulajdonos, ki egyszer oly kevés fáradsággal és kevés költséggel járó kerttel bír, azt nem engedi tönkre menni, mert nincs szebb egy tavaszi, folyton virágzó, tiszta és csinos házikertnél. Ennek még az az előnye is van, hogy nemcsak tiszta és virágzó kerttel rendelkezünk, hanem elegendő alkalmunk és időnk is van tavasszal nyári virágok vetésére, melyeket csak június közepe táján kell elültetnünk, mivel a tavaszi virágok még június közepéig, sokszor június végéig a legpompásabb virágzásban vannak.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

„Szent József Lapja“ címmel Szentesy Alfonz és ifj. Hets Ödön szerkesztésében és kiadásában f. é. december hótól kezdve katolikus társadalmi és jótékonyági folyóirat fog megjelenni, minden hónap 1-én és 16-án, 16 oldal terjedelemmel. Hármasczél fog e lap szolgálni. Először is fejleszteni fogja hazánkban Szent Józsefnek utóbbi időben az egész kath. Egyházban nagy lendületet vett kultuszát, a szegénységben élt szent Család fejének életpéldáját állítván a szegények elé. Másodszor a napjainkban már-már elhatalmasodó szociáldemokrácia ellenében a keresztény szociálizmus eszméjét fogja a »Szent József Lapja« terjesztetni. Harmadszor támogatni fogja a keresztény jótékonyág minden intézményét, különösen a szegények segítésével foglalkozó egyesületeket, melyeknek anyagi támogatást is fog juttatni. Ezenkívül propagálni fogja a magyar szentek tiszteletét, valamint a görög szertartásu katolikusok érdekeit is. A folyóirat előfizetési ára egy egész évre csekély 3 korona; megrendelhető Budapesten, III., nád-utca 3. sz. a. Melegen ajánljuk e jó folyóiratot mindazoknak, kik szent Józsefnek tisztelői s a szegények ügye iránt érdeklődnek: csekély díjért válogatott szép cikkekkel álló kedves olvasmányt fog e folyóirat gazdagnak és szegénynek nyújtani.

A szultán kincsei. Törökország szegény se hivatalnokait, se katonaságát nem képes rendesen fizetni, az állam bevételeit a hitelezők kezelik, hogy régi követeléseiket kielégíthessék, de magának a szultánnak több a kincse, mint bármely más fejedelemnek Európában. Az a sok arany és ékszer, mely a szultán kincstárában felhalmozva hever, pénzben annyi, hogy legalább is hétszer lehetne vele kifizetni Törökország összes adósságait. A szeralj belsőrészében, egy oszlopos kioszkon át lehet bemenni a szultán kincstárába. Azaz, hogyha bebocsájtják az embert, mert el lehet képzelni, hogy ezeket a mesés termeket nem közönséges módon őrzik. A leghire-

sebb és legszentebb valamennyi közt »A nemes ruhaterme«; ebben a próféta köpenye, kardja, ijja és tegeze, az első khalifa fegyverzete és a szent zászló. Minden évben csak egyszer, ramazan hó 15-én nyílik meg a terem, ajtaja nagy ceremóniák közt megnyílik, belép a szultán, aki megcsókolja a szent köpenyt, egyik sarkát vízbe mártja és az úgy megszentelt vizet szét osztja a hivek között. Ezeket a szentségeket más mint mohamedán vallásu ember még nem látta, a kincstár helyiségeit azonban néha befolyásos gyauroknak is megmutatják. A szultán engedélyével ellátott látogatót szertartásosan fogadják. A kincstár nagymestere lefejt a pecsétet a főajtóról, az anastar basi, a kulcsörző pedig kinyitja. A látogatók, szolgák és apródok kettős sorfalak közt haladnak el szűk és zezugos folyosókon át, melyek mint a szeralj összes belső helyiségei, homályosak. A szemnek előbb meg kell szokni ezt a félhomályt, mielőtt a kincstár csodáit megpillantja. Az első szobában a trón vonja magára a figyelmét. Alacsony szék ez, de szinarany és mesésértékű rubinokkal és smaragdokkal van kirakva. Valamikor Ismail perzsa szultáné volt ez a trón, akit a harcziás Szelim szultán legyőzött és hadi zsákmányul az arany trónt is magával vitte Konstantinápolyba. Ennek az egyetlen butornak értékét nyolcz millió koronára becsülik. A falakat köröskörül üveg-szekrények foglalják el, melyekben nagyértékű tárgyak állanak: drágakövekkel ékitett arany tintatartók, gyémántos csibukok; ezreket érő agraffok és egyéb turbándiszek, dió nagyságu rubintok és gyöngyök, egy darab achátból csiszolt jogarok, arany kávésedények türkizekkel és koralokkal diszitve. A legszembeütőbb két óriási smaragd, a legnagyobbak az egész világon. Az egyiknek, melynek csaknem tökéletes golyóalakja van, átmérője nyolcz centiméter, a másik smaragd 22 centiméter széles és 9 centiméter hosszú és sulya csaknem két kilogramm. A terem felső részén körbefutó karzat párkányán gazdagon diszitett kardok, puskák és egyéb fegyverek lógnak. A második teremben a különböző szultánok diszruhái vannak elhelyezve. Az övekből kikandikáló aranyfogantyus török és a turbánok csillogó ékei maguk is egy kis vagyont megérnek. Ebben a teremben van a világ legnagyobb gyöngye, mely nem sokkal kisebb mint egy libatojás, az alakja kissé szabálytalan és csinos kis emberkét formáltak belőle. Értékes elefántcsont faragványok és zománcművek száz számra hevernek a többi kincsek között. A terem két főkincse egy aranybölcső és egy jókora elefántszobor, melynek talapzatát galambtojás nagyságu gyöngyök ékesítik. Ez a szobor maga több millió forint értéket képvisel. A harmadik teremben még több a kincs, de bajos volna azokat részletezni. Legfeljebb azokról a fali szőnyegekről érdemes külön megemlékezni, melyeknek az arany szálai közt a drága gyöngyök ezrei fénylenek. Amit a hajdani, hadviselő szultánok hadjárataikban összezsákmányoltak, legyőzött népektől elraboltak, az még mind ott hever a konstantinápolyi Toj Kapu boltivei alatt. Minden egyes darabnak meg van a maga története és vér tapad csaknem mindegyikéhez a kincseknek, melyeket a szultánok évszázadokon át, mióta a khalifák trónja áll, ezer meg ezer emberélet árán összeharácsoltak.

A modicai barlanglakók. Az a nagy vizkatasztrófa, mely Modicát a mult hónapban elpusztította, az egész világ figyelmét e szerencsétlen vá-

rosra irányította és a milanoi lapok, kik 200,000 lirát gyűjtöttek, két hírlapíró küldtek Modicába, hogy ezt a pénzt azok közt oszszák szét, kik arra leginkább rászorultak. Az újságírók alaposan szét-néztek Modicában és környékén és eközben arra a meglepő fölfedezésre jutottak, hogy a modicai lakók egyrésze, mintegy hatszáz ember, a Santa-Maria patak mentén levő sziklák közt barlangokban tanyá-zik. Amikor a patak a felhőszakadás következtében mintegy nyolcz méternivel feldagadt, a barlangok egy része megtelt vízzel és lakóik megfuladtak. Amint azonban a víz elhúzódott, ezek a barlangok is újra benépesedtek, mert sok modicai család, kiknek százait az árvíz elpusztította, boldognak érezte magát, hogy a barlangokban hajlékra találhatott. Mintegy harmincz barlang azonban a folyó medre fölött hétszáz méternyi magasságban fekszik és ezek a barlangok egyáltalán ninesenek vízveszélynek kitéve, de a sziklákba váj lépcsőkön kell a barlangokhoz felmenni és minthogy a magasból időnként nagy kövek gördülnek le, a közlekedés ezen a lépcsőn életveszélyes. A legnagyobb barlangot kápolnává változtatták át. Ebben a barlangban, a legenda szerint, hajdan egy Saula Venera nevű szent asszony tanyázott, akinek a halála után szegény családok kezdték a barlangokat benépesíteni. Az állam ezt nyugodtan tűrte és minden barlang után másfél lira adót szedett. A legtöbb barlang nyílását fal zárja el, melyen ajtó van, de ablaka egyik barlanglakásnak sincs. A legtöbb barlanglakásnak a falai a füsttől már egészen megfeketedtek. A barlangok, melyek legtöbbjében ágy, asztal és székek és egy nagy vízes-kancsóbol áll az egész berendezés, szél és hideg ellen megvédik lakóikat, de az esőtől nem, mert amikor künn esik, a víz beszivárog. Ezekben a sötét és egészségtelen odokban földhöz ragadt szegény kézművesek tanyáznak, kik közül némelyik a barlang nyílása elé még egy szobát épített és ezek után a kibővített barlangok után az állam három lira adót szed. A milanoi és palermoi segélybizottság elhatározta, hogy a modicai troglodytákat közadakozásból építendő házakba költözteti át és a barlangokat, hogy azok embereknek többé lakhelyül ne szolgálhassanak, felrobbantatja.

A vörös orr ellen. Nem szerencse, ha az embernek piros az orra. A szépséget se emeli és ezenkívül abba a gyanuba keveri az embert, hogy sok jót nyelt, annak a tüze izzik az orra hegyén. Innen a régi recept, hogy akinek vörös az orra, igyék addig, amig — kék lesz. Pedig az orr kellemetlen biborának nem mindig az ital az oka. Bornemissza emberen is megeshetik ez a kellemetlenség, nőn is, aki a szagát se állhatja semmiféle szesznek. Az orvosságát régóta keresik a doktorok, máig se tudták megtalálni. Bruck doktor a Semaine Medicale czimű orvosi folyóiratba cikket irt erről a betegségről. A baj kétféle lehet: állandó és időleges. Olyan medicinát, amely az állandó piros orr vörösségét eltüntetné vagy csak enyhítené is, ő se tud, de az ellen a pirosság ellen, amely időnként festi meg az orr bőrét, talált hasznos orvosságot. Ez az orvosság — a benzín. Amint a pirosság mutatkozik, egyszerűen benzínbe mártott vattával vagy gézzel kell az orrot borogatni és a vörösség csakhamar elmúlik. Ártó hatása ennek a borogatásnak egy szikra sincs, csak arra kell vigyázni, hogy a bőrön, mikor borogatják, seb vagy karczolás ne legyen.

Kücsök Mehemet basának egy magyar levele. Haas Mihály, Baranya-vármegyének földirati, statisztikai s történeti leírásában, Baranyának a török uralom alatti szomorú állapotait rajzolva, felhoz egy levelet, melynek eredetije a pécsi nyilv. könyvtárban található s mely mind tartalmára, mind nyelvezetére nézve megérdemli, hogy közöljük.

My Kücsök Mehemet Passa, az hatalmas győzhetetlen Török Chaszarnak az dunán inet levő hadaynak Feő poroncsolloja, titkos tanácsa, es Érsekuyvaranak heltartója.

(Czimer helye.)

Ezen czemereres levelemet latvan te hamis hitetlen diszno sopornay biro, hogyis poroncsollom teneked, ha elletedet, es fejedet szereted, hogy se orat, se napot nevarj, hanem mingiart nagy hamarsagal az santa Giörögsöt hozton hozzad, hamis elletü diszno, imar egynehan levelem ment hozatok azon santa disznoert, myert hogy eniyt vartok, s nem hozatok hitetlen ebek, most lattjatok, hogy sereget ky küldök raytatok, mint az disznokot esze köttöztetek, az tömlözt feneken elrotvasztrak benneteket az illen tökelletlen hamis szofogadatansagtokert, ha ezen levellemre benem hozatok nagy hamarsagal. Datum in ersekuyvar Ao 1661.

Kivülről:

Adasek ezen Ury Levellünk az Sopornay Biro-nak hamarsagal kezében.

Ersekuyvar.

A csók ára. Kerek számban felbecsült az amerikai Newark bírósága egy csókot. Heavey Teréz newarki leányzó a mult tél egyik zimankós estéjén látogatóban volt egyik barátjánénél. Késő este tért haza s utközbe le kellett szállania a villanyosról, hogy egy más irányban haladó villanyosra üljön. Várakozás közben megkérdezett egy rendőrt, hogy mikor érkezik a villanyos, amelyre ő várakozik. A rendőr azt válaszolta, hogy még jó sokáig kell várakoznia s menjen be egy közelben levő épület előcsarnokába, ahol nincs olyan hideg. A leány úgy is tett. Nemsokára bejött az udvarias rendőr is és a leányhoz ült. Künn fujt a szél, csikorgott a fagyos hó s a derék rendőr úgy gondolta, hogy nem lesz éppen rossz kissé fölmelegedni. Amint ezt igy szépen kigondolta, odahajolt a leányhoz, megölelte és megcsókolta. A leány tiltakozott s azt mondta, hogy be fogja panasolni. Csahogy nem tette meg, sőt ellenkezőleg nemsokára levelet irt a rendőrnek, amelyben arra kéri, hogy látogassa meg. A rendőr el is látogatott hozzá többször, de egyszer csak abba maradt a látogatás. A leány erre bepörölte a rendőrt a csókolódzás miatt 300 dollár kártérítés erejéig. Az amerikai bíróság a napokban mondott ítéletet ez ügyben és kártérítés czimén megítélt a leánynak kerek hat centet. . . .

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A varázsgyűrű

(Regény.)

— Sz. E. után T. V. —

(Folyt.)

III.

Körülbelül hét óra lehetett, mikor lakásomból eltávoztam. Tuláradó érzelmeim, melyeket a magány már türhetetlenné tett, a szabadba üztek. Az emberek kíváncsiságát kikerülendő, varázsgyűrűmhöz folyamodtam, hogy láthatatlanná tegyem magamat. Cél-talanul bolyongtam a városban és az apró utcák girbe-görbe utain keresztül kiértem a tengerparthoz. A víz csendes tükre csillapítólag hatott idegeimre, de miután féltem visszatérni lakásomba, elhatároztam, hogy felkeresem Gaston barátomat és azután benézek az országházbába. A törvényszéki épület közelében észrevettem, hogy két férfi megy előttem, kik épen befordulni készülnek a házba. Képzeltető azonban meglepetésem, midőn egy lámpához érve az egyik beszélőben Gastont ismertem fel és gyűrűmről teljesen megfélekedve önkénytelenül nevének szólítottam.

Ferres ijedten összerezett, midőn körültekintve senkit sem látott.

— Szent Isten, mi volt ez, ki szólított engemet?!

— Honnan tudjam én azt, hisz senkit sem látok a közelben? — szólt ingerülten a másik. — Különben nem bánom én azt, nem is akarom találgatni, mert nem azért kerestem fel. Én csak azt szeretném tudni most, hogy mit szándékozik tenni a Neville-féle tartozással.

— Maga vén bolond, nem volna kedve ezt az ügyet itt a tengerparton kitrombitálni? — felelte Ferres dühösen. — Fogja be a száját és ne említsen neveket, míg nem leszünk bent.

— Én nem hallgatok és be sem megyek a lakásába, hanem itt akarom az ügyet elintézni.

— Akkor csak beszéljen magával és vigye el az ördög, — szólt Ferres — mert én itt nem fogok önnel vitatkozni a járó-kelők mulattatására. Különben mitől fél? Csak nem hiszi, hogy megfojtom, ha lakásomba jön? Ne féljen, mert nem tudnám eltüntetni az ilyen zsidó halottat, ha még kisértetbe jönnék is önt eltenni láb alól.

— Én nem félek öntől és a váltó nincs nálam. Ahhoz hozzá nem férhetne még akkor sem, ha megtámadna. Van nekem eszem! No de nem bánom, menjen hát előre és mutassa az utat, követni fogom.

Visszafojtott lélegzettel hallgattam ezt az érdekes párbeszédet és midőn Ferres a zsidóval eltűnt, én is utánuk beosontam azzal az elhatározással, hogy kihallgatom őket. Szerettem volna megtudni, hogy milyen ügyük van, melybe az én nevem is bele van keverve. Ez a váratlan kis szórakozás megkönnyebbülésre szolgált, mert eltérítette gondolataimat. Kíváncsiságom legyőzte lelkifurdalásomat, hogy barátom belügyeibe avatkozom.

Mindhárman beléptünk Ferres szobájába, én iparkodtam lehetőleg nesztelenül belépni, hogy észre ne vegyék lépteimet. Kissé hátramaradtam, nehogy a zsidóval véletlenül összeütközsem a sötétben,

mialatt Ferres meggyújtotta a gyertyákat. A gyertyagyújtás után kiment újra és óvatosan lecsukta a külső ajtót.

— Most tehát mondja meg, hogy mit is kíván tulajdonképen tőlem? — kezdte Gaston.

— Egy váltó van birtokomban — felelé mogorván Moss. — Jól tudja ön, hogy ezerkétszáz font-ról szól és ön a kibocsájtó rajta, Neville Ferencz pedig az elfogadó. Én pedig kétezer fontot követelek érte, még pedig készpénzben.

— Azt hiszem, hogy július 17-én jár le. A lejáratkor megkapja értékét, sőt talán még előbb, de többet egy fillérrel sem. Értette?

— Értettem, de azzal nem elégszem meg. Tudok én, a mit tudok, de ha még ma este nem egyezünk meg, bemutatom a váltót Neville Ferencznek.

— És azután?

— Mit gondol ön, mit fog erre Neville mondani? Mindenesetre azt, hogy a váltót sohasem látta és hogy a rajta levő aláírása hamis.

— Ebben az esetben pedig váltója egy fillért sem fog érni és az egész összeget el fogja veszíteni. Nemde?

— Az igaz, de hová kerül majd ön azután?

— Maga ugyancsak kedves Mr. Moss, de mégis tuloz kissé. Nekem csak kilencszáz fontot fizetett. Mondjuk tehát, hogy tizennégyszázban állapodunk meg, mely összeg három nap alatt fizetendő.

— Nem egyezek bele. Holnap reggelre kétezer fontot követelek. Ebből egy fillért sem engedek és egyetlen nappal sem várok tovább.

— Ugy hát menjen a pokolba és jelentsen fel, akkor azután semmit sem kap.

— Komolyan beszél?

— Igen, mert ön a legalávalóbb és legostobább uzsorás, a kit valaha ismertem. Tegyük fel, hogy Neville engemet kimélni akarna és elismeri az aláírást, akkor legfeljebb ezerkétszáz fontot kap két hónap múlva. Vagy ha nem akar engemet megmenteni, az esetben tönkre vagyok téve ugyan, de maga egy fillért sem kap. Így tehát a kínálkozó harmadik eset mindenesetre a legjobb és ha van esze, ezt fogadja el.

— A mit mondott az igaz — szólt elgondolkodva Moss. — Csakhogy egy hamis váltó is nagy és biztos kártya.

— Megadom, de ha elmulasztja kellő időben kiadni, akkor semmi értéke sincs.

— Szerezzen nekem holnapra ezeröttszáz fontot Nevilletől. Ha azt megigéri várok.

— Azt nem teszem. Ma délután irtam Neville-nek, hogy a jövő hétfőn felkeresem; tehát nem ronthatom el a dolgot tulságos sürgetéssel. Én őt nem zaklathatom, mert feltűnhetnék neki.

— Mondja meg előbb, milyen vállalatokon töri a fejét?

— Figyeljen tehát ide. Ön ismer engemet.

— Oh jól ismerem. Tudom, hogy egyike a legjelkiismeretlenebb és legfurfangosabb . . .

— Azzal sohase törődjek. Azt mindenesetre tudja, hogy a saját érdekemet szem előtt tartom. Három esztendőn át együtt éltem ezzel a rajongó, érzélgős és bolond fiatal emberrel, a ki megszokott az én szememmel látni, az én fülemmel hallani és

az én eszemmel gondolkozni. Ez az ember épen most jutott egy szép vagyonnak birtokába, melynek legalább is ötezer font a jövedelme.

— Nem egészen annyi — vágott közbe az uzsorás.

— Körülbelül annyi. Azonfelül van még hetven-ezer font készpénze is.

— Ebben igaza van.

— Figyeljen tehát, ha a többi is tudni akarja. Én ugyanis feltettem magamban, hogy megkaparitom ezt a pénzt. Erre pedig nagyszerű tervet főztem ki. Van egy vállalatom. Ha sikerül, annyi pénzünk lesz, hogy el sem képzelhető. Ha pedig dugába dől, én nem veszíthetek semmit, mert csak Neville fog károsodni és a mellett az én kezemben mégis marad valami az ő pénzéből.

— Az már igaz, hogy ön vakmerő gazember.

— Hallgasson, nem szeretem az ilyen szavakat.

— Engedje meg, hogy bámuljam az ön esztét.

— Ne fárassza magát, térjünk a dologra.

— Mégis egy kis kételyem van vállalkozását illetőleg.

— Mi volna?

— Az asszonyok fogják elrontani játszóját, mert Mr. Neville meg fog nőszülni.

— Abból nem lesz semmi, mert az a leány a kit ő akar, máshoz megy férjhez, a mit neki nem akartam megmondani. Ezt ő még elég korán fogja megtudni és annál hajlandóbb lesz magát az én kezeimre bízni. A szerelmi bánatokban egy hű barát valami megbecsülhetlen dolog.

— Ön igazán eszes ember, de ha mindezt biztosra veszi, miért fordult hozzám?

— Maga nehéz felfogású ember. Mikor egy hónappal ezelőtt pénzéért irtam Nevillenek, azt felelte, hogy miután még nem rendezte ügyeit, várjak. Én azonban nem várhattam. Azért fordultam önhöz. Ön pedig azt kívánta, hogy irjam a váltóra Neville nevét, tehát megtettem; mert tudtam, hogy idejében beválthatom azt. Ön most ki akarja használni helyzetemet és arra törekedik, hogy mennél többet zsarolhasson. Az igaz, hogy előnyben van felettem, de én meg nem ijedek, mert biztosra veszem, hogy csak akkor juthat pénzhez, ha türelemmel vár, mert én ha kell, akkor a végletekig megyek. Azt azonban vegye tudomásul, hogy nem hagyom magamat bosszantani.

— Én sem. Nekem élnem kell, az ön ajánlatával tehát meg nem elégszem. Azt bárki megmondhatja önnek, hogy ez az ügylet megér kétezer fontot.

Ferres felkaczagott.

— De ha már ennyire zsugori, — folytatta Moss — nem bánom, ha hétfőn ezernégyszáz fontot, hat hónap múlva pedig még hatszázat fizet. Addig marad elég ideje szerencsét próbálni és ha sikerül, könnyen fizethet.

— Hát ha megtagadom?

— Akkor egyenesen Nevillehez megyek és megmondom neki, hogy váltót hamisított.

— Maga furfangos gazember, kedvem volna tetszésére bízni a dolgot, de talán megegyezünk mégis.

— E szerint áll az alku? Hétfőn délután három órákor várom a pénzt. A többi hatszázról kötelezvényt fog adni.

— Legyen. Megnyugodhatik benne, hogy hétfőn kezébe adom az ezernégyszáz fontot.

— Megértettük egymást, — mormolá Moss — azt azonban be kell ismernem, hogy becsület dolgában tul tesz rajtam.

Ezután a két jeles gazember elvált egymástól. Ferres az ajtóig kísérte látogatóját, azután megkönnyebbülve felsóhajtott.

— No ezen is tustestem. Félttem, hogy bajt okoz ez a vén uzsorás.

Ezalatt megfordítottam a gyűrűt ujjamon és szemben álltam Gastonnal.

— Ferencz! — kiáltotta — te itt, de hol, merre jöttél be — hebegte és dult arczzal nézett körül a szobában.

— Már jó ideje itt voltam, — felelém — ül le, sok mondani valóm van.

— Lehetetlen, — szolt Gaston végigsimitva sápadt homlokát — mikor a szobából kimentem még senki sem volt benn, hogy jöttél ide?!

— Én az egész idő alatt itt voltam és tudok mindent!

— Akkor hát beszélj, mit akarsz mondani.

Egy pillanatig hallgattam, mert a felindulástól nem voltam képes szóhoz jutni. Ez az ember előttem volt leleplezve, megtörve és nem mert tekintetemmel találkozni. Vissza gondoltam barátságunkra és arra, hogy mennyire szerettem őt és mily feltétlenül bíztam benne. Keserűség fojtogatta torkomat; de megembereltem magamat és hideg komorsággal kezdtem beszélni.

— Igaza volt önnek, hogy hóbortos bolond fiatal ember voltam, a ki szerette utitársát, hitt benne és ragaszkodott hozzá. Ennek folytán az ön szemével láttam, az ön eszével gondolkoztam. Tudja meg azonban, hogy most már a magaméval is tisztán látok. Beszéljen tehát, mi az ön mentsége!?

— Kérlek, — hebegte Ferres — világosíts fel előbb arról, hogy jöttél ide? Mintha az égből pottyantál volna le, miféle boszorkányság ez?

— Azzal ne törődj, elég, hogy itt vagyok és hogy saját szájadból kellett megtudnom, hogy hű barátom, kire mindenemet rá mertem volna bízni, közönséges váltóhamisító, csaló és hitvány gazember; hogy kezdettől fogva visszaéltél bizalmammal és romlásomra törekedtél, kinek nem mellettem, hanem a börtönben van a helye, a hová ki is foglak szolgáltatni.

— Azt nem fogod tenni Ferencz!

— Miért ne tenném?!

— Azért, mert te jó vagy, — és karját esdve felém emelé — mert nemes lelked nem felejtheti el, hogy egykor biztál, hittél bennem és hogy eddig sohasem éltem vissza bizalmaddal. Légy irgalmas irántam, hisz tudod milyen volt eddigi életem. Gyermekkoromtól fogva kidobtak a világba és míg más gyermek ártatlan tisztá légkörben nőhet fel, nekem meg kellett tanulnom hazudni, hogy az árral együtt uszhasam, hogy a felszinen maradhassak. Szóval szerencsétlennek születtem és az is voltam mindig. Isten látja lelkemet, hogy hozzád igaz és hű akartam maradni, de sok furcsa dolog adta elő magát, hogy újra a rossz ösvényére kellett lépnem.

(Folyt. köv.)

Nagy-Károly, 13 korona 10 fillért; Cseh Sándor, Uj-Péteri, 13 korona 14 fillért; Könyves Kálmán, K.-Félegyháza, 14 korona 65 fillért; Balázs Márton, Maros-Ludas, 16 korona 39 fillért; Buzek Géza, Budapest, 16 korona 43 fillért; Kiss István, Kis-Czell, 16 korona 62 fillért; Kemény Pál, Budapest, 16 kor. 95 fillért; Gáspár Vilmos, Csakova, 17 koronát; Berzéthy Nándor, Murány, 17 koronát; Schmelhaus Emil, Gány, 17 korona 36 fillért; Löcsey György, Tövis, 17 korona 96 fillért; Galba Mátyás, Lipótvár, 19 korona 20 fillért; Puha József, Budapest, 19 korona 40 fillért; Bartók Béla, Oroszka, 19 korona 50 fillért; Sziklai László, Budapest, 23 korona 8 fillért; Tóth Sándor, Budapest, 23 korona 9 fillért; Schiller Miksa, Breznóbánya, 24 korona 28 fillért; Beller János, Budapest, 24 korona 44 fillért; Sándor Márkus, Budapest, 24 korona 84 fillért; Bajnok Béla, Budapest, 24 korona 98 fillért; Dániel Sándor, Banicza, 27 korona 5 fillért; Zsigmond Ferencz, K.-Vásárhely, 27 korona 20 fillért; Puhm János, Budapest, 29 kor. 30 fillért; Szelkó János, M.-Hosszúrét, 33 korona 16 fillért; Szathmáry Károly, Uj-Arad, 38 korona 32 fillért; Deutsch Jakab, Zágráb, 46 korona 20 fillért; Guttmann Ignác, S.-A -Ujhely, 47 korona 42 fillért; Sternthal József, Budapest, 49 korona 4 fillért; Csekő Gyula, Hatvan, 52 korona 77 fillért; Torzsás György, Temesvár, 54 korona 70 fillért; Zsigó György, Nagy-Várad, 55 korona 68 fillért; Kocsis János, Budapest, 59 korona 36 fillért; Eibögen Ferencz, Budapest, 63 korona 96 fillért; Vogyeráczky József, Budapest, 65 korona 32 fillért; Polgár Sándor, Fiume, 69 korona 35 fillért; de Rivó József, Bród, 85 korona 74 fillért; Csikesz Géza, Budapest, 153 korona 66 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk. — Németh Béla, Ujpest, junius óra; Taksa András, Berettyó-Ujfalú, április, május, junius és julius hónapokra, főleg 3 korona; Asbóth Lajos, Popovaca, junius és julius hónapokra; Berner Károly, Ujpest, augusztus óra; Boros Károly, P -Tenyő, augusztus és szeptember hónapokra; Bálint Ferencz, Szill-Sárkány, szeptember óra; Grenda Pál, Szinóbánya, szeptember óra, Kropf Emil, Zimir, augusztus, szeptember és október hónapokra; Hajma László, Selyp, szeptember és október hónapokra; Baga József, Maros-Bogát, szeptember és október hónapokra; Maic Ziván, Zimony, szeptember és október hónapokra; Nagy András, Királyhida, szeptember és október hónapokra; Novák Albert, Budapest, október óra; Németi József, Brassó, október óra; Balhási János, Zombor, október óra; Hegyi Endre, Kis-Czell, október óra; Brodák Ferencz, Szt.-István, október óra; Rigasz András, Jernye, október óra; Dudás György, Pleternica, október óra; Barabás Károly, Belovár, október óra; Hatvani József, Csap, október óra; Marton József, N.-Németegyháza, október óra; Mudrony Gábor, Szatmár, október óra; Hegedűs Mihály, Budapest, október óra; Kakuszy Antal, Karánsebes, október óra; Gulyás Mihály, Győr, október óra; Sárga László, Kónya, október óra; Dávid Péter, Hatvan, október óra; Schill Károly, Lövő, október óra; Funtek János, Szöllős, október óra; Blazsek István, Kis-Garam, október óra; Eller János, Székesfehérvár, augusztus, szeptember, október és november hónapokra; Budai György, H.-M.-Vásárhely, szeptember, október és november hónapokra; Jucker György, Somogy-Szobb, szeptember, október és november hónapokra; Mandák János, Budapest, szeptember, október és november hónapokra; Tóth Mihály, Kaposvár, szeptember, október és november hónapokra; Darvas György, Selyp, október és november hónapokra; Deák István, Budapest, október és november hónapokra; Buczkó György, Rimaszombat, október és november hónapokra; Gillich Ádám, Brsadin, október és november hónapokra; Géczy Sándor, Taraczköz, október és november hónapokra; Réz Mátyás, Királyhaza, október és november hónapokra; Dobos Lajos, Arad, október és november hónapokra; Gelányi János, Ujpest, október és november

hónapokra; Rozner Lipót, Verőcze, október és november hónapokra; Kocsis Antal, Piroška, október és november hónapokra; Kocsis Lőrincz, Gyéres, október és november hónapokra; Huszár Sándor, Nagy-Becskerek, október és november hónapokra; Kiss Gábor, Kisboczkó, október és november hónapokra; Nagy Lajos, Verestorony, október és november hónapokra; Molnár Éva, Budapest, október és november hónapokra; Hankesz László, Kecskémét, október, november, és december hónapokra; Schirmund Kornél, Vukovár, október, november és december hónapokra; Daksz Antal, Elemér, október, november és december hónapokra; Cornides Károly, Felka, október, november és december hónapokra; Szekeres Ferencz, Brassó, november és december hónapokra; Chrien Ádám, Selmeczbánya, november és december hónapokra; Filo János, Miskolcz, november és december hónapokra; Bartosics József, Pozsega, november és december hónapokra; Süli Pál, Szeged, december óra; Huber Ede, Felső-Nyék, december óra; Gyalog András, Losonc, december óra; Kolya József, Karánsebes, szeptember, október, november, december, január és február hónapokra könyveltük. Angyal Gábor, Susine-Gjurgenovac, 60 fillért köszönettel nyugtázzuk, Strobl Károlynak átadtuk.

Felelős szerkesztő: Turtsányi Vilmos.

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél
Budapest, VII. Erzsébet-körút 50

legjutányosabban beszerezhetők legjobb találmányu sérvkötők, összes betegápolási eszközök és kötszerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint műláb és műkéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fenti czimre ügyelni tessék.

Egyesületünk tagjai ezen hirdetés előmutatása esetén 10% engedményben részesülnek.

Háztartási iskola.

Budapest, VII. Rottenbiller-uteza 15. sz.

A főváros egyik legkiválóbb intézete, ahol a délelőtti órákban polgárleányok és előkelő uri hölgyek tanulnak sütni, főzni, varrni igen csekély díjazás ellenében.

Az iskola br. Dániel Ernőné, az ország egyik legkiválóbb mánásasszonyának gondozása alatt áll, ki személyesen is örködik az oktatás helyes irányára felett.

Igazgató: Szécskay István, vezető: Balázs Sándorné, kézimunka - tanító: Koncz Ida.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könnyű kiszámításához vonatkisérők számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze

MARUSÁK JÁNOS

Miskolcz állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkisérő figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolcz személy-pályaudvaron 60 fillér árban.